

Sociální zabezpečení

11. Hmotná nouze II. subsystém sociální pomoci

FSS MU – Katedra sociální politiky a sociální práce

Charakteristika systému

- ❖ situace, kdy osoba/společně posuzované osoby nemá/nemají dostatečné příjmy a její/jejich celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb
- ❖ poslední instance pro řešení hmotné a sociální nouze v případech, že občan není sociálně pojištěn a nesplňuje podmínky pro přiznání SSP ► boj proti sociálnímu vyloučení
- ❖ pomoc poskytovanou státem nebo jiným subjektem osobám nacházejícím se ve stavu nouze za účelem uspokojení potřeb v nezbytném rozsahu
- ❖ soustředí se na osoby, které jsou soc. potřebné resp. v hmotné nouzi (dlouhodobě nezaměstnaní, seniři, zdravotně postižení, rodiny s nezaopatřenými dětmi)
- ❖ jedná se o formu pomoci prostřednictvím peněžních transferů v podobě dávek

Problematiku hmotné nouze upravuje zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi

- ❖ osoba se nachází v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob
 - a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí
 - b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení a služeb s bydlením bezprostředně spojených.
 - současně si tyto příjmy nemůže/nemohou z objektivních důvodů zvýšit (vzhledem k věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů) vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.

Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu:

- ❖ a) kterou postihne vážná mimořádná událost (např. povodeň, vichřice, zemětřesení) a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že ji neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.

❖b) která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky 1. k úhradě nezbytného jednorázového výdaje spojeného zejména se zaplacením správního poplatku např. při ztrátě osobních dokladů, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků; 2. na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby nebo 3. na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí

❖c) která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména

- 1. je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
- 2. je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti nebo
- 3. je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti
- 4. nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobu bez přístřeší
- 5. je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby

Za osobu v hmotné nouzi není považována osoba

- která není v žádném typu pracovního vztahu (smlouva, dohoda), není OSVČ a zároveň není ani v evidenci UP + osoby, které odmítnou program k řešení nezaměstnanosti a prokazatelně nechťejí zvyšovat příjem vlastní přičiněním + osoby které porušují povinnosti zákonného zástupce při povinné školní docházce (úřad však může rozhodnout i individuálně)

Do skupiny osob, které nejsou považovány za osoby v hmotné nouzi, se nikdy nepočítají následující:

- nezaopatřené děti, osoby starší 68 let, poživatelé starobního a invalidního důchodu ve III. stupni + osoby pobírající dávky související s těhotenstvím a mateřstvím nebo jsou rodičem pečujícím o dítě a pobírajícím rodičovský příspěvek + osoby uznané dočasně práce neschopné; zaměstnanci bez vyplacené mzdy za práci + osoby pobírající příspěvek na péči ve stupni II-IV

Vymezení některých pojmů

- ❖ oprávněná osoba – občan ČR, nebo cizinec s trvalým pobytem/azylem, nebo cizinec pobývající na území ČR na základě mezinárodních smluv (např. EU), případně zvláštních předpisů a jejich rodinní příslušníci
- ❖ orgán pomoci v hmotné nouzi – krajské pobočky Úřadu práce ČR a MPSV
- ❖ **společně posuzované osoby pro účely příspěvku na živobytí a MOP:**
 - rodiče a nezletilé nezaopatřené děti – rodiče jsou definováni stejně jako u SSP; u rozvedených rodičů se posuzuje s tím, u koho je v péči, při střídavé péči podle prohlášení rodičů, případně sociální setření
 - manželé/registrovaní partneři
 - rodiče a nezletilé zaopatřené děti (nestudující, bez evidence na ÚP, s podporou v rekvalifikaci atd.)
 - rodiče a zletilé děti pokud společně bydlí a hospodaří
 - jiné osoby, které mají stejné bydliště - pokud užívají byt se žadatelem o dávku další osoby, určí se výše odůvodněných nákladů na bydlení podílem všech osob užívajících tentýž byt
 - orgán pomoci v hmotné nouzi může z okruhu společně posuzovaných osob vyloučit osobu, u které žadatel prokáže, že společně s ní neužívá byt, nebo že ačkoliv s ní užívá byt, nepodílí se s touto osobou na úhradě nákladů společných potřeb
- ❖ **u doplatku na bydlení jsou společně posuzované osoby**
 - stejné, jako u příspěvku na bydlení dle SSP; pouze u specifických forem bydlení (ubytovny, chráněné bydlení, podnájmy,...) je možné dle uvážení úřadu taky doplatek poskytnout, posuzují se jen skutečně bydlící osoby.

příjem pro dávky hmotné nouze

zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví určité odchylky - pro účely tohoto zákona se za příjem považuje:

❖ **70% čistých příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků** uvedených v zákoně o daních z příjmů a **70% ze mzdových nároků vyplácených Úřadem práce** podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele

❖ **80% příjmu náhrady mzdy** za prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti, dále z **podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, z dávky nemocenského pojištění a důchodu poskytovaných v rámci důchodového pojištění**

❖ **100% ostatních započitatelných příjmů** uvedených v zákoně o životním a existenčním minimu s výjimkou příspěvku na živobytí (např. příjmy ze samostatné činnosti, příjmy z nájmu, výživné a příspěvek na výživu rozvedeného manžela apod.)

zvýšení příjmu vlastním přičiněním

❖ při posuzování nároku na dávky hmotné nouze se zjišťuje, zda má osoba možnost si svůj příjem zvýšit vlastním přičiněním

· **vlastní prací** - započítí výdělečné činnosti, zvýšení rozsahu výdělečné činnosti, vykonávání lépe placené práce, výkon veřejně prospěšných prací atd.

· **řádným uplatněním nároků a pohledávek** - pobírání všech dostupných dávek (SSP, hmotná nouze, nemocenské, důchody, podpora v nezaměstnanosti), dluhy na alimentech, nároky z pracovních vztahů apod.

· **prodejem nebo jiným využitím majetku** – movitého (auta, drahé vybavení domácnosti) i nemovitého.

živobytí

❖ jedná se v podstatě o minimální částku, kterou jedinec potřebuje k přežití ve společnosti a kterou garantuje stát; je také měřítkem pro posuzování sociální potřebnosti a hmotné nouze

❖ živobytí se skládá z životního/existenčního minima a částky oceňující snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním (pokud je to možné, pokud není objektivně možné, zvyšuje se automaticky)

- životní minimum se vždy používá u nezaopatřeného dítěte, osoby starší 68 let, poživatele starobního důchodu, osoby invalidní ve III. stupni
- u všech ostatních osob je stanovena individuálně na základě hodnocení snahy a možností, většinou je použita částka existenčního minima + částky za hodnocení snahy

hodnocení možnosti zvýšení příjmů vlastním přičiněním (motivační prvek)

- částka živobytí se zvyšuje o polovinu částky rozdílu mezi ŽM a EM osobě, která má příjem z výdělečné činnosti a také osobě, která je uchazečem o zaměstnání a prokazatelně se snaží využít další možnosti zvýšení příjmu vlastní prací

hodnocení možnosti využití majetku a uplatnění nároků a pohledávek

- nárok na zvýšení částky živobytí o polovinu částky rozdílu mezi ŽM a EM má osoba, která
 - majetek nemá nebo má, ale nemůže ho využít ke zvýšení příjmu nebo ho tak využívá
 - nemá nároky ani pohledávky nebo prokazatelně všechny své nároky a pohledávky uplatnila
- pokud nedojde k využití všech majetkových možností do uplynutí 3 měsíců pobírání příspěvku na živobytí, má se za to, že osoba prokazatelně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním a nejedná se tedy o osobu v hmotné nouzi

tedy:

❖ částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností; pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají

❖ částka živobytí u nezaopatřeného dítěte, poživatele starobního důchodu, osoby ve III. stupni invalidity a osoby starší 68 let je životní minimum ► **$\check{Z} = \check{ZM}$**

❖ částka živobytí u osoby, která dluží na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek stanovené měsíční splátky, činí částku existenčního minima, případně zvýšenou z důvodu dietního stravování ► **$\check{Z} = EM$**

❖ částka živobytí u osoby, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a v posledních 6 kalendářních měsících před podáním žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi jí byl skončen základní pracovněprávní vztah z důvodu porušení povinnosti zvlášť hrubým způsobem činí částku existenčního minima ► **$\check{Z} = EM$**

❖ částka živobytí u osoby, které je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc, činí částku existenčního minima ► **$\check{Z} = EM$**

❖ částka živobytí u osoby, kteřa pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, činí částku existenčního minima

❖ u ostatních osob činí částka živobytí částku existenčního minima – ta však zpravidla bývá navýšena v souvislosti s hodnocením vlastního přičinění:

$\check{Z} = EM + (\check{ZM} - EM)/2 + (\check{ZM} - EM)/2$ (+ případný příspěvek na dietní stravování) – viz předchozí strana o zhodnocování možností vlastního přičinění

zvýšení částky živobytí osobě hledající zaměstnání

❖ u osoby, která vykonala veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně, bude částka živobytí navýšena o 865 Kč

❖ u osob s dietou (lékařsky potvrzenou) se zvyšuje ještě o zvýšené náklady na dietní stravování

rozhodné období

❖ 3 kalendářní měsíce bezprostředně před měsícem, kdy je podána žádost; při změně nároků 1 měsíc před aktuálním měsícem (kdy proběhla např. změna příjmu); u dávky mimořádné okamžité pomoci (MOP) je rozhodným obdobím aktuální měsíc podání žádosti

❖ o dávku je možné požádat na kterékoliv pobočce Úřadu práce; žadatel by se měl obracet primárně na pobočku dle místa svého trvalého bydliště; pokud to ale povaha jeho mimořádné situace neumožňuje, může žádost podávat na kterékoliv pobočce

✦ k vyřízení slouží specifické formuláře - jsou k dispozici jak na webovém portálu mpsv.cz tak je k vyzvednutí i na pobočkách úřadu práce

dávky pomoci v hmotné nouzi

❖ jsou vypláceny v peněžní nebo věcné formě (například formou poukázek na jídlo, na nákup drogerie nebo ošacení); pokud je přiznán nárok na dávku, vyplácí se zpravidla bezodkladně

- **příspěvek na živobytí (PnŽ)** – peněžní nebo věcná dávka, příp. jejich kombinace; o formě rozhoduje plátce dávky – zohledňuje se schopnost s dávkou hospodařit; vyplácí se měsíčně, případně častěji (týdně, denně)
- **doplatek na bydlení (DnB)** – pouze peněžní forma, je však možná přímá platba nájemného
- **mimořádná okamžitá pomoc (MOP)** - peněžní nebo věcná dávka, příp. jejich kombinace; vyplácí se bezodkladně, jednorázově (respektive co nejrychleji)

Příspěvek na živobytí

- ❖ je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi – řeší nedostatečný příjem k zajištění výživy a ostatních potřeb a opakuje se každý měsíc, dokud trvá stav hmotné nouze
- ❖ nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí (Ž)
- ❖ částka živobytí se odvíjí od výše existenčního a životního minima, je tedy nutné, aby byla projevována snaha svůj příjem zvýšit; pokud žadatel o dávky hmotné nouze neprojevuje dostatečný zájem o zvýšení svého příjmu, mohou mu být přiznány dávky jen do výše existenčního minima
- ❖ Zvýšení je možné, jen když se zapojíte do výkonu veřejné služby - veřejná služba zvedne částku na živobytí o:
 - 40 procent rozdílu mezi životním minimem jednotlivce a existenčním minimem při výkonu veřejné služby minimálně 20 hodin měsíčně – tedy o 692 korun,
 - polovinu rozdílu mezi životním minimem jednotlivce a existenčním minimem, pokud odpracuje alespoň 30 hodin měsíčně – tedy o 865 korun.
 - kdo je „chudý moc dlouho“ a nechtějí ho na veřejné službě, na „brigádách“ ani v krajských projektech Úřadu práce, dostává už nyní dle předchozí novely zákona o pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí jen ve výši existenčního minima 3130 korun.
 - jinak také stravenky, poukázky na přímý odběr zboží slouží k nákupu potravin, základních hygienických prostředků, dětského a lékárenského zboží, školních potřeb a oděvů; zboží, které zajistí osobě v hmotné nouzi základní životní podmínky - poukázky není možné použít na nákup alkoholu a tabákových výrobků

Částka živobytí u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, činí částku existenčního minima, případně zvýšenou z důvodu dietního stravování. Uvedené neplatí pro osobu, která je:

- výdělečně činná (alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně a má příjem z této činnosti),
- účastna v projektech organizovaných Úřadem práce ČR,
- s nárokem na podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci,
- vykonala veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně,
- starší 68 let,
- poživatelem starobního důchodu,
- invalidní ve 2. a 3. stupni invalidity,
- pobírá peněžité dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a mateřství,
- rodičem celodenně, osobně a řádně pečujícím alespoň o 1 dítě a z důvodu této péče pobírá rodičovský příspěvek,
- rodičem, který z vážných důvodů nemůže umístit dítě v jeslích nebo v mateřské škole nebo obdobném zařízení,
- osobou pečující o dítě ve věku do 10 let s nárokem na příspěvek na péči v 1. stupni,
- osobou pečující osobu s nárokem na příspěvek na péči ve 2. až 4. stupni,
- poživatelem příspěvku na péči ve 2. až 4. stupni,
- nezaopatřeným dítětem,
- uznána dočasně práce neschopnou,
- práce neschopná z důvodu, který by byl u pojištěnce pojištěného podle zákona o nemocenském pojištění důvodem pro rozhodnutí ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti,
- zaměstnancem, jemuž zaměstnavatel nevyplatil mzdu, plat, odměnu za práci nebo jejich náhradu v termínu jejich splatnosti.

výše příspěvku na živobytí

❖ stanovení je obtížné, protože tato sociální dávka má pokrývat celou řadu různých životních situací (živelná pohroma, smrti svých blízkých, senior nebo člověk, který přišel o práci a je bez možnosti jiného příjmu apod.)

❖ se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím (Ž) osoby či rodiny a jejich příjmem (P); od příjmu se však musí odečíst přiměřené náklady na bydlení (PNB); přiměřené náklady na bydlení jsou odůvodněné náklady na bydlení (ONB), maximálně však do výše 30 % příjmu osoby či rodiny

$$\text{•PNŽ} = \text{Ž} - (\text{P} - \text{PřNB})$$

❖ v případě, že je jasné, že je hmotná nouze jen přechodný stav (zejména když má být oprávněné osobě zpětně přiznán důchod), vyplácí se PnŽ jako půjčka – tzn., že se musí následně celý nebo jeho část vrátit

příspěvek na živobytí a příjmy

❖ na rozdíl od jiných sociálních dávek, kde se započítávají všechny příjmy v plné výši, u příspěvku na živobytí se příjem počítá trochu jinak; jako příjem se počítá

❖ 70% z částky

• příjem ze zaměstnání (z čisté mzdy – po odečtení daní a odvodů na sociální a zdravotní zabezpečí), případně další příjmy ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů

• důvodem je motivovat osoby s nízkým příjmem ve hmotné nouzi k zvýšení příjmu formou zaměstnání

❖ 80% z částky

• náhrady mzdy vyplácené zaměstnavatelem v prvních 14 dnech nemoci, důchody

• nemocenské dávky vyplácené během pracovní neschopnosti, podpora v nezaměstnanosti

• další nemocenské dávky jak je např. ošetřovné, nebo peněžitá pomoc v mateřství

❖ **100% z ostatních příjmů**

- výživné a alimenty na děti, nebo na neprovdanou matku dítěte
- sociální dávky jako rodičovský příspěvek, přídavky na dítě apod.
- další různé příjmy

❖ **jako příjem se nezapočítává**

- příspěvek na živobytí
- příspěvek na bydlení

❖ celkové příjmy pro stanovení nároku na příspěvek na živobytí se pak stanoví jako součet jednotlivých částek, nebo jejich částí, pro všechny osoby, které jsou společně posuzovány

příjem pro účely příspěvku na živobytí

❖ příjem osoby (P) pro příspěvek na živobytí je započitatelný příjem podle zákona o životním a existenčním minimu rozdělený podle procent podle zákona o hmotné nouzi snížený o přiměřené náklady na bydlení (PřnB)

❖ **PřnB – přiměřené náklady na bydlení) jsou (rovnají se) odůvodněné náklady na bydlení (ONB)**, avšak jejich výše nesmí přesáhnout 30% příjmu osoby:

- příjem pro příspěvek na živobytí = $P - \text{ONB}$, nejvýše však do PřnB
- $\text{PřnB} = P$ (bez pěstounských dávek, kapitálového majetku, opakujících se, či pravidelných příjmů) * 0,3

příklad výpočtu příjmu pro příspěvek na živobytí

❖ Pan N. má příjem z výdělečné činnosti 4000 Kč (již snížen na 70%). Odůvodněné náklady na bydlení má 9000 Kč. Bydlí v Praze. Vypočítejte příjem, který se bude započítávat pro příspěvek na živobytí.

• **Přiměřené náklady na bydlení PřnB = 4000 Kč * 0,30 = 1200 Kč**

• **Příjem pro příspěvek na živobytí = $P - \text{ONB} = 4000 \text{ Kč} - 1200 \text{ Kč} = 2800 \text{ Kč}$**

• *Poznámka: (ODN - 9000 Kč jsou vyšší než přiměřené náklady 1200 Kč, proto se počítá s přiměřenými)*

Příklad 1: výpočtu příspěvku na živobytí

$$\bullet Pn\check{Z} = \check{Z} - (P - ONB \text{ nejvýše do } P\check{r}nB)$$

❖ 6 osob, 2 dospělí a 4 děti, z toho 2 do šesti let a dvě od 6 let do 10 let. ONB = 6000 Kč v nájemní formě bydlení mimo Prahu. Rodina má příjem z dávek SSP 9820 Kč. Pobírá také příspěvek na bydlení 1881 Kč (nezapočítává se do příjmu). Rodina neuplatňuje žádné nároky, ani nemá majetek. Matka pobírá rodičovský příspěvek, otec je v evidenci UP bez nároku na podporu v nezaměstnanosti.

$$\bullet \check{Z} = 4470 \text{ Kč} + 4040 \text{ Kč} + 2480 \text{ Kč} + 2480 \text{ Kč} + 3050 \text{ Kč} + 3050 \text{ Kč} \blacktriangleright \check{Z} \text{ rodiny} = \mathbf{19570 \text{ Kč}}$$

$$\bullet P\check{r}nB = P * 0,3 = 9820 \text{ Kč} * 0,3 = \mathbf{2946 \text{ Kč}}$$

$$\bullet Pn\check{Z} = \check{Z} - (P - ONB \text{ nejvýše do } P\check{r}nB) = 19570 - (9820 - 2946) = \mathbf{12696 \text{ Kč}}$$

Příklad 2:

5 osob, 1 dospělý a 4 děti, z toho 1 do šesti let a dvě od 6 let do 10 let a jedno na VŠ. ONB = 4000 Kč v nájemní formě bydlení v Praze. Rodina má příjem ze zaměstnání 4000 Kč a dávek SSP 10 020 Kč (rodičovský příspěvek 7600 Kč; přídavek na dítě do 6 let 1330 Kč; přídavek na dítě od 6 do 10 let 2*1470 Kč; přídavek na dítě na VŠ 1580 Kč). Pobírá také příspěvek na bydlení 2000 Kč. Rodina neuplatňuje žádné nároky, ani nemá majetek. Matka pobírá rodičovský příspěvek a pracuje na částečný úvazek. Vypočítejte příspěvek na živobytí.

$$\mathbf{\check{Z}ivobyt\acute{i} \text{ rodiny} = 4470 + 2480 + 3050 + 3050 + 3490 = 16540 \text{ Kč}}$$

$$\bullet \mathbf{70\% \text{ z příjmů z výdělečné činnosti} = 70\% \text{ ze } 4000 \text{ Kč} = 2800 \text{ Kč}}$$

$$\bullet \mathbf{100\% \text{ příjmů ze státní sociální podpory} = (7600 + 1330 + 1470 + 1470 + 1580) = 13450 \text{ Kč}}$$

$$\bullet \mathbf{\text{Příjem rodiny: } 2800 + 13450 = 16250 \text{ Kč}}$$

$$\bullet \mathbf{P\check{r}nB = P * 0,30 = (2800 \text{ Kč (výdělečná činnost)} + 13450 \text{ (SSP)}) * 0,30 = 16250 * 0,30 = 4875 \text{ Kč}}$$

$$\bullet \mathbf{Pn\check{Z} = \check{Z} - (P - ONB \text{ nejvýše však do } P\check{r}nB) = 16540 \text{ Kč} - (16250 \text{ Kč} - 4875 \text{ Kč}) = 16540 \text{ Kč} - 11375 \text{ Kč} = 5165 \text{ Kč}}$$

Doplatek na bydlení

❖ nárok na doplatek na bydlení vzniká pouze ve specifických případech; obvykle žadatel nejprve dostává klasický príspevek na bydlení, pokud je ve hmotné nouzi, má nárok především na příspěvek na živobytí; doplatek na bydlení se přiznává až ve chvíli, kdy ani s těmito dvěma dávkami nezůstává po zaplacení nákladů na bydlení alespoň částka živobytí

❖ řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory

❖ dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok na příspěvek na živobytí, a který po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení má příjem nižší, než je částka živobytí osoby (případně společně posuzovaných osob)

základní podmínky tedy jsou:

- žadatel pobírá příspěvek na bydlení + žadatel pobírá příspěvek na živobytí + žadatel je osoba ve hmotné nouzi + žadatel je nájemce, vlastník nebo podnájemce bytu

❖ získání nároku na příspěvek na živobytí je podmínkou nároku na doplatek na bydlení

❖ může však být výjimečně přiznán i tam, kde příspěvek na živobytí přiznán nebyl a příjem osoby dosahuje maximálně 1,3 násobku částky živobytí

❖ v určitých případech hodných zvláštního zřetele může být doplatek na bydlení přiznán i osobě, která používá jinou, než nájemní formu bydlení (domovy pro seniory, domovy pro zdravotně postižené, chráněné bydlení, ubytovny, případně obytné prostory pro rekreaci, ale **nově i podnájemní formu** – musí však splňovat standardy kvality bydlení apod.)

❖ další případ, kdy vzniká nárok na doplatek na bydlení, jsou situace, kdy žadatel nemá nárok na klasický příspěvek na bydlení; jedná se o případy, kdy žadatel není vlastníkem nebo nájemcem bytu nebo domu

❖ nárok na doplatek na bydlení nevznikne, pokud osoba odmítne možnost levnějšího přiměřeného bydlení; toto neplatí pro osoby starší 65 let a poživatele starobního důchodu, případně uživatele bytů zvláštního určení, na jejichž úpravu byla poskytnuta finanční podpora

výše doplatku na bydlení

- ❖ se vypočte tak, že se od částky odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na aktuální kalendářní měsíc (snížené o příspěvek na bydlení náležející za předchozí kalendářní měsíc) odečte částka, o kterou příjem osoby/společně posuzovaných osob (včetně vyplaceného příspěvku na živobytí) převyšuje částku živobytí osoby/společně posuzovaných osob.

$$\bullet \underline{DnB = (ONB - PnB) - (P + PnŽ - Ž)}$$

- ❖ mezi odůvodněné náklady na bydlení se započítávají především následující položky:
 - nájemné nebo podobné platby u bytů v osobním nebo družstevním vlastnictví
 - náklady za vytápění bytu/domu (platba za dálkové vytápění, platba za paliva)
 - náklady na nezbytnou spotřebu energií (voda, elektřina, plyn ad.)
- ❖ výplata doplatku na bydlení je časově omezena na 84 měsíce v období posledních 10 kalendářních let; toto omezení neplatí pro domácnosti sestávající výlučně z osob starších 70 let a pro osoby se zdravotním postižením, které bydlí v pro ně postavených nebo upravených bytech.

komplexní příklad vedoucí k výpočtu doplatku na bydlení

příjem rodiny paní Marie

- ❖ přídavky na děti 1330 Kč a 1470 Kč, výdělečná činnost 4250 Kč, výživné 1000 Kč, celkem 8050 Kč, příspěvek na bydlení ve výši 3000 Kč (*pozor, nezapočítává se do příjmů!!!*)

- ❖ odůvodněné náklady na bydlení jsou 7000 Kč

❖ stanovení příjmu (P) rodiny paní Marie z pohledu pomoci v hmotné nouzi

- výdělečná činnost: 4250 Kč..... 70 %..... 2975 Kč
- přídavky na děti: 2800 Kč.....100 %..... 2800 Kč
- výživné: 1000 Kč.....100 %..... 1000 Kč

- celkové příjmy (P) rodiny paní Marie činí **6775 Kč**

❖ **stanovení přiměřených nákladů na bydlení (PřnB) rodiny paní Marie**

• $PřnB = 0,3 \times P = 0,3 \times 6775 = \mathbf{2032,5 \text{ Kč}}$ – nutné pro výpočet příspěvku na živobytí

❖ **odůvodněné náklady na bydlení (ONB) rodiny paní Marie: 7000 Kč**

❖ **stanovení životního minima (ŽM) rodiny paní Marie**

• $ŽM \text{ rodiny} = 1 \text{ dospělá osoba} + 2 \text{ děti: } 4470 \text{ Kč} + 2480 \text{ Kč} + 3050 \text{ Kč} = \mathbf{10000 \text{ Kč}}$

❖ **stanovení částky živobytí rodiny paní Marie**

• $Ž = Ž_1 + Ž_2 + Ž_3$

• $Ž = Ž_{M1} + Ž_{M2} + Ž_{M3}$

• $Ž = 4470 + 2480 + 3050 = \mathbf{10000 \text{ Kč}}$

❖ **výpočet příspěvku na živobytí (PnŽ) pro rodinu paní Marie**

• $PnŽ = Ž - (P - PřnB)$

• $PnŽ = 10000 - (6775 - 2032,5) = 10000 - 4729,9 = \mathbf{5257,5 \text{ Kč}}$

❖ **výpočet doplatku na bydlení (DnB) pro rodinu paní Marie**

• $DnB = (ONB - PnB) - (P + PnŽ - Ž)$

• $DnB = (7000 - 3000) - (6775 + 5257,5 - 10000) = 4000 - 2032,5 = \mathbf{1967,5 \text{ Kč}}$

2. příklad výpočtu doplatku na bydlení

V okruhu je 7 lidí (dva dospělí a pět dětí 2, 9, 17 let a dva VŠ studenti). Rodiče nemají majetek, ani pohledávky a nároky. U žádné z osob není uplatněna sankce. Příspěvek na živobytí mají ve výši 10000 Kč. Odůvodněné náklady na bydlení jsou 7000 Kč v nájemní formě bydlení v Praze. Rodina má příjem ze SSP (rodičovský příspěvek 10000 Kč; přídavek 1330 Kč, 1470 Kč a 3* 1580. Pobírají také příspěvek na bydlení ze SSP (3000 Kč). Vypočtete doplatek na bydlení.

- **$\check{Z} \text{ rodiny} = 4470 + 4040 + 2480 + 3050 + 3490 + 3490 + 3490 = 24510 \text{ Kč}$**
- **$DnB = (ONB - PnB) - (P + Pn\check{Z} - \check{Z}) = (7000 - 3000) - ((10000 + 1330 + 1470 + 1580 + 1580 + 1580) + 10000 - 24510) = 4000 - (17540 + 10000 - 24510) = 4000 - 3030 = 970 \text{ Kč}$**

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP)

- ❖ je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit; jedná se o jednorázovou dávku; zákon stanoví šest situací:
- ❖ nejsou splněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví; dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima)
- ❖ postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.); dávku lze poskytnout až do výše 15 násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 72900 Kč.
- ❖ nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků úhrada jízdného, úhrada noclehu atd.; dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
- ❖ nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby; dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10 násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 48600 Kč
- ❖ nedostatek prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí; dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10 násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 48600 Kč.
- ❖ ohrožení sociálním vyloučením; jde např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí, osoba, která nemá uspokojivě naplněny důležité životní potřeby, protože je bez přístřeší atd.; dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč; v průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4 násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 19440 Kč.

Kontrolní úkoly

❖ 6 osob, 4 dospělí (babička, dědeček a manželé) a 2 děti, z toho 1 do šesti let a jedno od 6 let do 15 let. ONB = 8000 Kč v nájemní formě bydlení mimo Prahu. Otec má příjem ze zaměstnání 7000 Kč, matka pobírá rodičovský příspěvek 9200 Kč, přídavek na dítě do 6 let 1330 Kč; přídavek na dítě od 6 do 15 let 1470 Kč. Babička, která je starší, než dědeček, pobírá starobní důchod 8000 Kč a dědeček má důchod ve výši životního minima. Rodina neuplatňuje nárok na otcův invalidní důchod a nemá žádný majetek. **Vypočítejte příspěvek na živobytí pro domácnost.**

❖ V okruhu je 7 lidí (dva dospělí a pět dětí 4, 10, 19 let a dva VŠ studenti). Rodiče nemají majetek, ani pohledávky a nároky. U žádné z osob není uplatněna sankce. Příspěvek na živobytí mají ve výši 12000 Kč. Odůvodněné náklady na bydlení jsou 8000 Kč v nájemní formě bydlení v Praze. Rodina má příjem ze SSP (rodičovský příspěvek 9200 Kč a přídavky na děti v základní výměře). Pobírají také příspěvek na bydlení ze SSP (2000 Kč). **Vypočtěte doplatek na bydlení pro domácnost.**